

Kauppan alan ryhmä, skenaariot

Irina Eklund, Turun ammatti-instituutti, Marjo Joshi, Turun ammattikorkeakoulu, Paula Kairinen, Novida, Heli Marjanen, Turun yliopisto, Tuula Nummila, Raseko, Sari Sainio, Varsinais-Suomen TE-toimisto, Irina Ahokoski, Varsinais-Suomen TE-toimisto

2022

Varsinais-Suomen osaamisen tulevaisuutta ennakoimassa

Turku | Varsinais-Suomen liitto | Turun yliopisto | Kumppanuusfoorumi | Turun ammattikorkeakoulu | Novida | Yrittäjät Varsinais-Suomi | Turun Aikuiskoulutuskeskus | Raseko | Turun kauppakamari
Varsinais-Suomen ELY-keskus | TE-palvelut | Teknologiakampus Turku | Terveyskampus Turku | Salon seudun koulutuskuntayhtymä | Yrityssalo Oy

KAUPAN ALA

Avainmuuttajat tulevaisuustaulukosta	Skenaariot	Osaamisprofiili
<ol style="list-style-type: none"> 1. Elämystalous (kulutuksen suunta) 2. Älykkäät toimitusketjut (tekoäly, toimintavarmuus, tietoturva, ihmisen rooli toimitusketjussa) 3. Kuluttajasegmentit ja kuluttajan valta (kulutuksen eriarvoistuminen) 4. Osaava työvoima 5. Omistaminen 6. Kauppapaikka 7. Jokin sääntely (lainsäädäntö, yhteiskunta)	<p>Koodattu kulutus</p> <p>Hidas muutos</p> <p>Kulutuksen ylivalta</p> <p>Jakautunut kulutus</p>	<p>Myyjä 2.0</p> <p>Back Office osaaja</p> <p>”Monikanavakaupan myymäläpäällikkö”</p>

Skenaario 1: Koodattu kulutus

Sovellusten ylivalta

2022-2030

Elämystalous, kulutuksen suunta:

- Tavarankulutus vähenee, kulutus suuntautuu elämystalouteen.
- Aineettomasta infrastruktuurista (osaaminen, metatiedot ja niiden taso, koodit, menetelmät, brändi, yms) on tullut yhä tärkeämpi kilpailutekijä. Koulutuksen autonomia on lisääntynyt alueellisesti. Koulutuksen ja työelämän välinen vuoropuhelu on syvälistä.

Älykkäät toimitusketjut / tekoäly:

- Kaikenlaisen kulutukseen on sovellus. Kuluttajan valinnat ratkaisee tekoäly ja sovelluksen helppous. Kansainväliset korporaatiot/kaupan jättiläiset vaikuttavat kaupankäyntiin.
- Appien appsit ovat asiakassuhteen ja asiakastiedon omistajia, hallitsijoita ja menestyjiä/voittajia. Suositelijat ohjaavat kulutusta.
- Digitaalisen alustatalouden rooli on kasvanut merkittäväksi. On syntynyt uusia liiketoimintamalleja ja alustatalouden toimijat ovat menestyksen kärjessä. Hubit, uudistuneiden paikallisten markettien älykkäät varastot ja virtuaaliset ostoskorit arkipäivää.
- Kuluttajan suostumus ja positiivinen asenne digiohjaukseen ratkaisee. Asiakkaan on koettava ehdotus/suositus hyödylliseksi ja hänen on saatava lisäarvoa asiakastiedon keruusta ja ehdotetuista ratkaisuista. Ehdotettu ratkaisu perustuu kulutustottumuksien tuntemukseen. Kyberuhka on otettava vakavasti.

Kuluttajasegmentit / kuluttajan valta: Kuluttajasegmentit sirpaloituvat yhä pienemmiksi

Osaava työvoima:

- Osaajia tulee globaaleilta työmarkkinoilta. Maahanmuuton edistäminen, parannukset infraan (esim. tunnin juna, hyperlooppi, tms) ja toisaalta ajasta ja paikasta riippumaton digitaalisuuteen perustuva työ ja robotit vaikuttavat työvoiman saatavuuteen ja liikkuvuuteen. Työsuhteissa tarvitaan joustavia ratkaisuja.
- Lisääntyvät automaattiset ohjelmointityökalut mullistavat koodarityötä.

Omistaminen: Rikkaat rikastuu ja köyhät köyhtyy – omistaminen keskittyy (resurssikysymys?)

Kauppapaikka: Alustatalous

Jokin sääntely (lainsäädäntö, yhteiskunta):

- Uudistukset ilmasto-, energia-, liikenne- ja veropolitiikassa.

Koordinoitu/Ohjattu kulutus

2031-2040

Elämystalous, kulutuksen suunta:

- Kuluttajan käytettävissä olevat varat – kulutuksen eriarvoistuminen.
- Eettinen kulutus nousee vahvemmin esiin. Eettisyys on heterogeenista (ympäristövastuu, kulttuurinen eettisyys, kotimaisuus vs kehitysmaatuki...)
- Auktoriteetteja ovat paikallinen taso ja kansainväliset korporaatiot/kaupan jättiläiset, jotka määrittävät yhteiskunnan ohjauksen, päättävät koodin ja määrittävät kulutuksen.
- Palvelujen (käyttäjätuki, maksutapahtumat, tms) tarjoaminen kulutuksen helpottamiseksi.

Älykkäät toimitusketjut / tekoäly:

- Tekoäly ohjaa kulutusta oikeisiin valintoihin. Muu kuin kuluttaja määrittää kulutuksen.
- Kulutus tapahtuu virtuaalisesti. Alustatalous kasvaa ja uudistaa liiketoimintaa. Kuluttajalla valittavanaan eritasoisia ja erihintaisia alustoja.
- eRaha ohjaa maksuliikennettä. Rahamaksuliikenteen rinnalle nousee datan ja palvelujen vaihdantapaikat.

Kuluttajasegmentit / kuluttajan valta:

- Polarisoitu kulutus (kahden kerroksen kuluttajia).
- Kuluttajatiedon määrän lisääntyminen: maailmasta löytyy yli triljoona sensoria.

Osaava työvoima: Robotit digitaalisina työntekijöinä ja osana työvoimaa.

Omistaminen:

- Digitaalisten tuotteiden käyttöoikeuden omistaminen (digiomistus), kauppa kilpailee elämysten kuluttamisessa, riski muutoksiin peruskulutuksessa (fyysiset tavarat katoavat)

Kauppapaikka: Kauppapaikat tulostuspaikkoja (raaka-ainetehdas).

Jokin sääntely (lainsäädäntö, yhteiskunta):

- Kansainväliset sopimukset ja sääntely, yhteiskuntaa ohjaavat suositukset ohjaavat kulutusta. Lainsäädännössä tarvitaan uudistuksia.
- Kansalaisen digitaitajapalvelu ”digipalvelukeskuksessa”, joka vastaa nykyistä terveystaloutta.

Skenaario 2: Hidas muutos

Ei yllätyksiä

2022-2030

Elämystalous, kulutuksen suunta: Kulutuksen rakenne pysyy entisellään

- Osalle tavarat tärkeitä osalle ei
- Pidä huolta ja kierrätä –periaate kuluttajalla, vähemmän kuluttamalla suojellaan maapalloa, bulkkitavaran kulutus vähenee
- Perusasiat (ruoka, yms) ei kallistu merkittävästi
- Second hand –valintoja ("en osta mitään uutta" –kuluttajat), toimii eräänlaisena viherpesuna, jolla pelastetaan maailma & kuluttavan second hand tuotteen arvo (kierrätysaarteet)
- Kuluttaja näkee vaivaa "oikean" tuotteen (aarteen) ostamiseen
- Uudenlaisia nopean kierron tuotteita, uusia keinoja muodin ylläpitämiseen

Älykkäät toimitusketjut / tekoäly: Kuluttaja ei ota tietoturvan riskiä käyttöön

- Nollapiste: ei käytä
- Huijausviestit & Testihuijausviestit lisääntyvät
- Verkkomaailma muuttuu ja muuttaa kuluttajan psykososiaalista käyttäytymistä ja hyvinvointia, hyväksikäyttämättömyyttä
- Tietoturvaratkaisujen tarve kasvaa

Kuluttajasegmentit / kuluttajan valta: Ikääntyneet muodostavat suurimman segmentin, jolla myös varaa kuluttaa (dementoitumisen riskit kuluttamisessa verkkoympäristössä)

Osaava työvoima:

- Uudenlainen freelancer-yrittäjyys, yrittäjämäinen tapa tehdä työtä/elämäntapa
- Eriarvoistuminen (suorittava työ vs asiantuntijatyö)
- Osa osallistuu työskentelyyn, osa ei
- Automaation eteneminen: osan työstä tekevät robotit

Omistaminen: Omistaminen on arvovalinta

Kauppapaikka: Elämyspaikka, Kohtaamispaikka / Sosiaalisen kontaktin paikka

- Verkkopelit kauppapaikkoina
- Kivijalkakauppa on käyttöliittymä
- Henkilökohtaisen palvelun paikat säilyvät
- Paikalliset toimijat elintarvikkeiden ja palvelujen tuottajina kehittävät toimintaansa

Jokin sääntely (lainsäädäntö, yhteiskunta): Olemassa olevat toimintatavat leviävät

- Haittaverot
- Ketteryys sääntelyssä ennakoimattomien tilanteiden ilmaantuessa, toimintavarmuus

Yrittäjyysyhteiskunta

2031-2040

Elämystalous, kulutuksen suunta: Uudet toimintatavat

- Maapallon (ilmastonmuutos) suojelu on itsestäänselvyys
- Lähellä tuotetun tavarana ja/tai palvelun arvostaminen, huoltovarmuus, tietoinen ketteryys ennakoimattomien tilanteiden hallinnassa, toimintavarmuus

Älykkäät toimitusketjut / tekoäly:

- Verkkomaailma muuttuu ja muuttaa kuluttajan psykososiaalista käyttäytymistä ja hyvinvointia, hyväksikäyttämättömyyttä
- Tietoturvaratkaisujen jatkuva kehittyminen

Kuluttajasegmentit / kuluttajan valta:

- Ikääntyneet edelleen suuri segmentti
- Monikulttuuriset kuluttajasegmentit

Osaava työvoima:

- Osa ihmisistä tekee vielä töitä, osa ei
- Pienyrittäjyys, yrittäjämäiset työsuhteet, paikalliset palvelut; yrittäjämäinen toiminta, eläkeläisten yrittäjyys
- Monikulttuurinen työvoima, oma vastuu työnteosta -asenne
- Työsopimukset yleistyneet osittain yrittäjäsopimuksiksi, yksilökohtaiset "palkkaneuvottelut"
- Uusi yhteisöllisyys työpaikoilla, vertikaalinen ja horisontaalinen yhteisöllisyys haastaa työn johtamisen lisääntynyt tarve keskijohdolle, jolle lisää osaamishaasteita

Omistaminen: Omistaminen on edelleen arvovalinta

Kauppapaikka:

- Verkkokauppa ja kivijalkakauppa säilyy rinnakkain, mutta uudistuneena
- Verkkopelit toimivat kauppapaikkoina
- Paikalliset toimijat vahvistuvat elintarvikkeiden ja palvelujen tuottajina

Jokin sääntely (lainsäädäntö, yhteiskunta): Olemassa olevat toimintatavat leviävät

- Haittaverot
- Ketteryys sääntelyssä ennakoimattomien tilanteiden ilmaantuessa, toimintavarmuus
- Yhteiskunnan määrittämät perustarpeiden kulutukseen liittyvät kaupan roolin tehtävät, uusia velvoitteita, kauppa edistää "hyviä asioita" (kierrätys, perustarpeille varmuutta, tms)

Skenaario 3: Kulutuksen ylivalta

Ylikulutus

2022-2030

Elämystalous, kulutuksen suunta: Kulutus lisääntyy entisestään, kulutus yli perustarpeiden

Älykkäät toimitusketjut / tekoäly:

- Markkinajätit hallitsevat tekoälyn käyttöä (syövät pienet yrittäjät)
- Ympäristön kestävyys (uusien toimitustapojen vaikutukset toimitusaikaan, ympäristövaikutuksiin, teknologian, tietoverkkojen toimivuuteen, kestävykyyn)

Kuluttajasegmentit / kuluttajan valta: Addiktit

- Shoppaholistit, verkkokauppa-addiktit, avatar & metaverse (avattaret toimivat keskenään, esim. virtuaalimuoti)
- Erilaiset alustat kulutukselle
- Ostetaan lisäominaisuuksia

Osaava työvoima:

- Toiminta digitalisoituneessa toimintaympäristössä
- Kaupan ala kiinnostaa/ houkuttelee uudistusten myötä
- Globalisaation vaikutukset
- Kulutuksen vähentäminen

Omistaminen:

- DIY vs täyden palvelun käyttö
- kulutukseen käytettävissä oleva aika

Kauppapaikka:

- Erilaisia myyntipaikkoja ja markkinapaikkoja, mahdollistaa tehokkaan kulutuksen

Jokin sääntely (lainsäädäntö, yhteiskunta):

- Kohdennettu sääntely vs yhdenvertaisuus
- Tottelematon uusi sukupolvi
- Kulutus saanut ylivallan, lainsäädännöllä tuetaan ja mahdollistetaan kuluttamista, verotuksen porkkanat uusien tuotteiden hankintaan, rakenteet (takuu, verotus, organisaatioiden käytännöt, tms) kannustavat kuluttamiseen

Kun mikään ei riitä

2031-2040

Elämystalous, kulutuksen suunta: "Luxuskulutus"

- Globaalin ylikulutuksen hillitseminen on vaikeaa, lisääntynyt tarve uusille extreme -kohteille, arvo syntyy harvinaisuusarvostuksista, erottaudutaan kulutuksella
- Kulutus suhteessa muihin tarpeisiin (ei enää perustarpeisiin, aineelliset tarpeet vähentyneet)
- Kertakäyttökulutus, kyltymättömyys lisääntynyt
- Elämän sisällön tyhjyyden täyttämistä
- Ihmiset kuluttavat kaikki rahansa saadakseen hetkellisen mielihyvää, sillä millään ei ole enää merkitystä, koska maapallon tuhoutumista ei voi enää estää

Älykkäät toimitusketjut / tekoäly: Tehokkaat systeemin tavaran liikkumiseen mm. lyhytaikaisten omistusten lisääntyessä

Kuluttajasegmentit / kuluttajan valta:

- Edelläkävijät luovat uusia trendejä
- Markkinajätit syöttävät osalle ihmisistä vain sellaista tietoa tuotteista ja palveluista, joita tekoäly määrittelee yksilöiden haluavan ja ihmiset saadaan nopeammin addiktoitua ostamaan lisää

Osaava työvoima:

- Tarvitaan lisää "nuuskijatyövoimaa" (verkostoissa toimivia, tuotekehittäjiä), käyttöoikeuksien myyjiä, digitaalisen kaupankäynnin osaajia
- Myyvien visuaalisten verkkoesittelyjen rooli kasvaa: visuaalisten toimintojen ja työkalujen osaajia

Omistaminen:

- Omistaminen nähdään statusasiana
- Omistamisaika lyhenee/lyhyttempoisempi omistus, käyttöoikeuksien omistus lisääntyy, uusia "leasing"-malleja
- Syntyy uutta omistusoikeuteen liittyvää tarjontaa, uutta bisnestä lisäpalveluista (esim. uusia huoltopalveluja), uusien työkalujen käytöstä ja kokonaan uutta tarjontaa

Kauppapaikka: Valikoima henkilökohtaisen kulutuksen helposti mahdollistavia paikkoja

- Portieeri –tyyppiset ratkaisut
- Personal Customer Trainer)

Jokin sääntely (lainsäädäntö, yhteiskunta):

- Kohdennettu sääntely vs yhdenvertaisuus
- Täydellinen yksilönvapaus, yksilö valitsee itse vastuullisuutensa

Skenaario 4: Jakautunut kulutus

Jakautuva kulutus

2022-2030

Elämystalous, kulutuksen suunta: Osalle tavarat edelleen tärkeitä, osalle ei

Älykkäät toimitusketjut / tekoäly:

- Tekoäly helpottaa kulutusta ja osto-toimitusprosessia
- Kyberturvallisuus
- Toimintakyky häiriötilanteissa

Kuluttajasegmentit / kuluttajan valta:

- Uusavuttomat kasvava segmentti (esim. osa opiskelijoista ei käy lainkaan kaupassa vaan ostaa valmiin ruoan ruokapaikoista -> vaatimukset ruoalle, kuluttajan uusavuttomuus)

Osaava työvoima:

- Alan vetovoima (työvoimapula)
- Osaajien palkka (esim. koodarit ja mitä pitää koodata)?

Omistaminen:

- Vuokraus / Leasing
- Yhteiskäyttö

Kauppapaikka:

- Omavaraistalous
- Kuluttajien uskallus ja uhkien tunnistaminen vaihtoehtojen käytössä
- Kuluttaja käyttää eri tapoja ja paikkoja, perinteinen ja uusi tapa vaihtoehtoina

Jokin sääntely (lainsäädäntö, yhteiskunta):

- Tukipolitiikka
- Huoltovarmuuden edellyttämät toimenpiteet (varmistetaan tiettyjen tuotteiden/palvelujen saatavuus, järjestelmien toimivuus (esim. maksutavat))

Jyrkästi jakautunut kulutus

2031-2040

Elämystalous, kulutuksen suunta:

- Uusi keksintö, joka mahdollistaa nykyisen kulutuksen vaarantamatta maapallon kestokykyä
- Osa ottaa käyttöön uudet tavat toimia ja osa toimii perinteisesti
- Uusia markkinoita pienille toimijoille (yksinyrittäjät)

Älykkäät toimitusketjut / tekoäly:

- Tekoälyn rooli korostuu, auttaa tekemään entistä parempia kulutus päätöksiä; kyberturvallisuus, toimintakyky häiriötilanteissa entistä vahvemmin esillä

Kuluttajasegmentit / kuluttajan valta:

- Kuluttajakunta entistä jyrkemmin jakautunut segmentteihin

Osaava työvoima:

- Erilaiset toimintaympäristöt vaativat erilaisia osaamisprofilleja
- Personal Shopperit auttavat digimaailmassa

Omistaminen:

- Vuokraus / Leasing
- Yhteiskäyttö
- Oma omistus

Kauppapaikka:

- Toimintoja mahdollista tehdä kahdella tavalla (reaalimaailma ja digitaalinen maailma, asennemuutos erilaisten kulutusvaihtoehtojen käyttöön (elämänhallinta ei-reaalimaailmassa toimimisessa)
- Missä lisääntyvä vaihtokauppa operoi?

Jokin sääntely (lainsäädäntö, yhteiskunta):

- Millä kaikella käydään kauppaa (millä kaikella on rahallinen arvo) jo lapsesta lähtien ja miten valvonta/hallinta pysyy perässä
- Yhteiskunnan jakautuminen erilaisiin markkinoihin, joissa tehdään eri asioita kuin aikaisemmin ja erilaisten ryhmien kesken (pienet rajautuvat ryhmät, alakulttuuriin liittyvät toiminnot)